

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי כ"ט כסלו תשפ"א | דף היומי בבלי: פסחים כד | דף הכולל: שבת קכט.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן תקל"ט עד סעיף ד'.
מוסר: אהבת חסד - פרק כ"ד עד 'וכמה יש לו לאדם'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ואמר החכם' עד שער הרצון 'ארבע שמיעות הם'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

מי היתה הדמות המיסתורית שהופיעה בבית המשפט המנדטורי בתל אביב? | הבנקאי הירושלמי שרכש חצי מהעולם הבאי של של שכנו הערבי... | מעלתו המיוחדת של נר חמישי של חנוכה | 2040

על דא ועל הא

לומדי 'הדף היומי', לא יכולים שלא להתפעם פעם אחר פעם כשהוא רואה איך הדף הנלמד לפי הסדר שנקבע מקדמת דנא, מתקשר אל הפרשה, אל התקופה ואל מאורעות היום-יום...

מרגש: שלושה רמזים מובהקים בין 'הדף היומי' של תחילת ימי החנוכה, לבין ימי החנוכה עצמם

יקותיאל יהודה גנזל

מי שנמנה על אומת אנשי 'הדף היומי', לא יכול שלא להתפעם פעם אחר פעם כשהוא רואה איך הדף הנלמד לפי הסדר שנקבע מקדמת דנא, מתקשר אל הפרשה, אל התקופה ואל מאורעות היום-יום.

כשפוגשים קישור כזה, בין הדף הנלמד להווי היום-יום, אי אפשר שלא להתרגש. רואים במוחש איך התורה הקדושה בלולה ומקושרת. או כפי שחסידי ותיקים נהגו להגיד: "כשאדם מוצא שייכות בין שני לימודים שונים שהוא לומד באותו היום או בין לימודו לבין מאורעות הזמן - אות הוא שלימודו חשוב ביותר לפני נותן התורה".

השורות הבאות יעניינו את כל אחד מבני עם התורה וירגשו במיוחד את לומדי 'הדף היומי'. את הדברים שמעתי בשמו של הגאון רבי יעקב כהן שליט"א, רבה של שכונת רמת-הצפון בירושלים ובעל 'עמק המשפט'.

הגאון שליט"א מצא שלושה רמזים מובהקים בין 'הדף היומי'

של תחילת ימי החנוכה (בהם סיימו את סוגיית 'רבי חנינא סגן הכהנים' המורכבת והמאתגרת העוסקת בדיני טומאה וטהרה) לבין ימי החנוכה עצמם. נמנה את הרמזים המופלאים אחד לאחד: נתח נכבד מהסוגיה שהכניסה אותנו לחנוכה, עוסק בחגי הנביא המצווה מפי הגבורה לדון עם הכהנים בדיני טומאה וטהרה ("ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל שמן"). אם נביט בספר חגי לראות מתי התנבא בנבואה זו אודותיה למדנו בימים אלה ממש, נמצא את הפסוק הבא: "בעשרים וארבע לתשיעי בשנת שתים לדריוש". החודש התשיעי הלא הוא חודש כסלו (מונים את החודשים החל מ'ניסן'), עשרים וארבע לתשיעי - כ"ד בכסלו. מדהים.

נמשיך אל הרמז הנוסף: ביום הראשון של חנוכה, כ"ה בכסלו, למדנו את דף י"ט במסכת פסחים. באותו יום, בעת קריאת התורה, שמענו את בעל-הקורא המנעים את הפסוק מספר במדבר: "כך אחת עשרה זהב מלאה קטורת". כשלמדנו את הדף של אותו היום מצאנו את אותו פסוק מוזכר ב'שקלא וטריא': "שנאמר כף

אחת עשרה זהב מלאה קטורת". מפליא ושמימי.

העוצמתי ביותר הוא הרמז השלישי: כל סוגיית רבי חנינא סגן הכהנים מורכבת מגזירות שגזרו חכמים בהלכות טומאה וטהרה, הגזירה שמזכיר 'יוסי בן יעזר' לגבי טומאת הנוזלים שבבית המקדש, וגזירת 'ח"י דבר' שגזרו חכמים בכלליות בהלכות טומאה וטהרה.

כעת נעבור ללמוד קטע מדברי הרה"ק ה"ש משמואל מסוכטשוב ז"ע המצטט את אביו, הרה"ק ה'אבני נזר' ז"ע. דבריו הוא מלמד על היוונים שגזלו את חכמת התורה מבני

ישראל וכך הצליחו לשלוט על בני ישראל, והחשמונאים ניצחו את היוונים והחזירו מהם את כוח התורה:

"ומאז והלאה נתרבה ונתפשט לימוד תורה שבעל-פה והישיבות בישראל, וגזירות בית-דין של החשמונאים וי"ח דבר התחילו אז, בימי יוסי בן יעזר ואיך שהיו בימים ההם, ומן אז והלאה רבו הגזירות, והכל מחמת כוח תורה שבעל-פה שהשיגו אז".

היש לכם דרישות שלום שמיימית מופלאה מזו?

(המבשר)

הסיפור היומי

"יום אחד בסיום ה'סדר', לאחר שקמתי ופניתי לדרכי, סובבתי את ראשי והבטתי לעברו. לפתע הבחנתי בדמעות זולגות על לחיי. חזרתי אליו במהירות ושאלתי: חיים, קרה משהו? הוא לא ענה..."

מעשה מפליא על כוחה של דמעה בהשגת התורה

והחדשה, רק הוסיפו לקשיי הלימוד וההבנה. מיד כשהגיעה השעה 23:00 בה היה מסתיים הסדר הייתי קם והולך, כבר לא נותר בי כח - להמשיך עימו מגודל המאמץ, ואילו אותו בחור היה נשאר במקומו כמחצית השעה או יותר על מנת לחזור על מה שלמדנו.

"יום אחד לאחר שסיימנו את הלימוד, קמתי לדרכי, התרחקתי קמעה ממקומנו הקבוע והבטתי מרחוק על הבחור. לרגע היה נדמה לי כי הוא חוזר על תלמודו, אך כשהמשכתי להתבונן הבחנתי שאיננו לומד, יתכן כי אצבעו אמנם מונחת על דברי רש"י אבל הוא אינו לומד הוא בוכה... - דמעות חמות זלגו על לחיי, הבכי היה חרישי אך ניכר היה כי בלבו פנימה מתחוללת סערה של ממש.

"דאגתי לשלומי, בצעדים מהירים מיהרתי למקומו ושאלתי: חיים קרה משהו? מדוע אתה בוכה? - הוא לא ענה. הוספתי ובררתי: יתכן שסיבת הבכי קשורה אלי? חיים נענע לי בראשו לאות לאו. חשבתי לתומי, אולי הגעגועים לביתו המרוחק, אולי תנאי הישיבה וכדו' הם אשר גרמו לו לסערת הלב ולבכי הבלתי נשלט. פנית אליו והצעתי את עזרתי בכל תחום שיבקש.

"חיים הביט בי בעיניים מצועפות, מבטו קלט את הדאגה הכנה לשלומי ואת הרצון האמיתי לסייע לו, הוא שאף אור מלוא ריאותיו והשיב בקול שבור: איך אוכל שלא לבכות. 'לא די שבקושי אני מבין את הלימוד, עתה לאחר מספר שעות של לימוד אני חוזר על כל מה שלמדתי עכשיו, ואני מגלה כי אינני זוכר כלל. האוכל שלא לבכות?!"

"נסיתי לעודדו במילים פשוטות. אל תצטער, בעז"ה תמשיך ותתמיד, אט אט ה' יעזרך תבין יותר ותזכור יותר. נפרדתי ממנו

מעשה מפליא על כוחה של דמעה בהשגת התורה מובא בספר 'דרך זו אלך'. מחבר הספר העוסק שנים רבות בקירוב לבן של ישראל לאביהם שבשמיים, מספר את המעשה מכלי ראשון ומהיכרות בלתי אמצעית עם הדמות. הסיפור אמיתי לחלוטין ומחמת חביבותו נביא את הדברים במלואם (באדיבות המחבר וברשותו):

מעשה היה במגיד שיעור באחת הישיבות הגדולות המפורסמות, אשר נודע בכוח הסברתו לבאר ולהאיר לחדד ולהבהיר. שיעורי קנו להם שם של בהירות מיוחדת ושומעיו היו מרגישים מידי יום את עריבות ומתיקות טוב התורה. אף אני נמנית על שומעי לקחו. השיעור היומי כמו גם ה'חבורה' השבועית של אותו ר"מ היו כמעין בלתי פוסק של חידושים וביאורים בכל מכמני התורה ורזיה. אוצרותיה של התורה הקדושה נפרשו באותם רגעים אל מול שומעי השיעור והיו הדברים שמחים ומאירים כנתינתם מסיני.

קשה היה להאמין כי הר"מ הנערץ, בעברו היה רחוק מאד מכל שיג ושיח הנוגע לדף גמרא, ואף לימוד שורה אחת עלה לו במאמצים מרובים. כיצד הכל התחיל? את סיפור עלייתו של המגיד שיעור המיוחד, שמעתי ממי שהיה חברותא שלו בזמן שהגיע לישיבה, וכך סיפר:

"ביקשו ממני ללמוד עם בחור חדש שהגיע מדרום אפריקה. הסכמתי ללמוד עימו סדר ג'. האמת, היה לי קשה מאד. היינו יושבים מתחילת הסדר ועד סופו, כשעתיים ומחצה, ובמשך כל הסדר היינו מספיקים בקושי עשר שורות גמרא ורש"י. הוא פשוט לא היה מבין כלום, בקושי דיבר עברית, שפת הגמרא לא היתה מוכרת לו כלל ועיקר, הרקע ממנו בא כמו גם הסביבה הזרה

אליו ושאלתי: האם אפשר לשאול את הרב שאלה? הרב סבור היה כי מדובר בשאלה הנוגעת לנושא הנלמד. 'בודאי', כך ענה. התנצלתי והבהרתי כי כוונתי לשאלה שאיננה קשורה ללימוד עצמו, ויתכן כי יש בתשובתה פן אישי על כך השיב: 'תשאל, ואם יתאפשר נענה'...

"אזרתי אומץ ושאלתי: האם זה נכון שבתחילה - כשהרב נכנס לישיבה, ההספק היומי עמד על פחות מ-10 שורות בגמ'?" הוא חיך ואישר את הדברים. הוספתי: האם זה נכון שהרב היה נשאר לאחר הסדר כמחצית השעה וחוזר על הגמרא ודברי רש"י שוב? - 'כן!' הוספתי: האם זה נכון שהרב חזר הרבה פעמים על הקטע הקצר ונוכח לראות שהוא איננו זוכר מאומה? הוא הנהן בראשו וניכר היה על פניו כיצד צפות להן תמונות מן העבר בזכרונו. העזתי והמשכתי לשאול: האם עד כדי כך, שהרב היה... כאן רק סימנתי בידי על העין כעין דמעות יורדות... והוא מהנהן בראשו ואומר לי: 'כן, כן, כך היה'..."

הגאון רבי ישראל אליהו וינטרוב זצ"ל כותב לבנו (ק"ץ תשמ"ח):

"בס"ד, עש"ק, לבני יקירי חמדת לבבי ר'... שליט"א שלום וברכה. בליל ש"ק, בדברנו יחד על אודות הצלחתי בנעוריי, אמרת: 'מסתמא היה לאבא ראש טוב', ותלית הכל בזה... אבל דע לך האמת, כי לא זהו סיבת הצלחתי כלל. בנעוריי שפכתי הרבה דמעות לזכות לד' דברים, שהם: יראת שמים, תשובה, התמדה בתורה בכל מצבים, ודביקות בה' לשמה. ואחרי הרבה תחנונים נפתחו השמים... ואראה אלוקים בלימודי ועבודתי, וכאן היה כל סוד ההצלחה."

(מתוך מאמרו של הרב אליהו גדלביץ, אספקלריא)

בכאב והתפללתי להשי"ת להצלחתו המהירה בלימוד. הבכי חזר על עצמו מידי ערב, הדמעות החמות הציפו את כאב הלב על חסרון ההבנה וידיעת התורה. השאיפה הטהורה 'והאר עינינו בתורתך' מצאה מסילות מן הלב אל העין, בדמותן של דמעות יקרות אשר את ערכן אין לשער.

"לאחר תקופה התרחש הפלא הגדול. התחלנו להספיק במהלך הלימוד 15 שורות גמרא, 20 שורות ועוד, פתאום הגמרא נראתה ברורה ומובנת, אור חדש נשפך על דברי האמוראים הקדושים, והדברים האירו באור יקרות. בהדרגה התעלינו במהלך הלימוד, התקדמנו לפירושי התוס'. בתחילה למדנו את דברי התוס' הקצרים והקלים, לאחמ"כ עלינו שלב ועסקנו בדברי התוס' הקשים יותר להבנה.

"כך במשך תקופה פעלו דמעותיו של הבחור ופתחו שלו שערי חכמה, שערי בינה, שערי דעת והשכל. הוא עלה ונתעלה בלימוד הגמ', עם הזמן אף רכש את הרגלי החשיבה הנכונים, בנוסף התלמד כיצד לסדר את הדברים ולהגישם בצורה בהירה וברורה, עד שברבות הימים הפך למגיד שיעור נערץ, אשר כל השומעו מתענג על מבועי התורה שאין להם סוף, ועל הסדר המופתי של הדברים כמגדל בנוי לתלפיות."

עד כאן סיפור המעשה, כפי שסיפר האדם שלמד עמו במהלך התקופה הראשונה בישיבה. נשוב למחבר הספר אשר מצטט את הסיפור הנ"ל, ומוסיף את המילים הבאות:

"מאד התפעלתי והתרגשתי מהסיפור, קשה היה לי להאמין שהגאון העצום המפליא בהיקף ידיעותיו, ועומק סברותיו בתחילת דרכו בלימוד הגמרא - לא ידע כלום! הלא דבר הוא. עובדה זו נראתה לי תמוהה, חיפשתי את ההזדמנות לברר אצל אותו ר"מ את סיפור המעשה, וזו לא אחרה לבוא.

"באחד הימים לאחר שסיים הרב את ה'חבורה', התלוויתי

חנוכה

**למחרת זעקה הכותרת זועקת באותיות ענק:
"נס! השמן עדיין דולק - הארת פנים מהבורא
יתברך, מתנת שמים לרגל חנוכה המקדש!"
אולם ביום השלישי וביום הרביעי...**

ככל שהנס מתמשך, חובת הכרת הטוב רק מתעצמת

סיום. תכונה רבה לקראת חנוכה המזבח הצפויה מחרתיים. חשש כבד מהעדר שמן טהור. יומיים לאחר מכן היתה יוצאת מהדורה מיוחדת: "נמצא פך שמן טהור! לראשונה מזה עשרות שנים, הודלקה המנורה בבית המקדש! עבודת הקודש חודשה!" ובכותרת משנה: "השמן בפך מספיק ליום אחד, מה יהיה מחר?" למחרת היתה הכותרת זועקת באותיות ענק: "נס! השמן עדיין דולק - הארת פנים מהבורא יתברך, מתנת שמים לרגל חנוכה

שיטת בית הלל, וכך ההלכה, להוסיף נר נוסף מדי יום, שהרי הנס הלך וגבר ככל שנקפו הימים, עד שהשמן שהיה די בו ליום אחד דלק שמונה ימים. אך לצערנו, ככל שהנס מתמשך, ככל שחובת הכרת הטוב לבורא הולכת וגדלה - כך מתעמעמת רגישותנו לנס ואנו הופכים שאננים ואדישים כלפיו יותר ויותר! ניתן לשער שאילו היה באותם ימים עיתון יומי חרדי, היתה ביום כ"ג בכסלו הכותרת: "עבודת השיפוץ עומדות בפני

עם הזמן, למרות שהחובה להכיר תודה רק מתעצמת - לכמה סיעתא דשמיא זקוקים כדי לגדלו, במיוחד בתקופתנו. וכך עם הבריאות, וכך עם הפרנסה, וכך עם כל דבר ודבר! אבל אנו פוסקים כבית הלל, מוסיפים נר בכל יום, כדי להוסיף ולהודות עוד ועוד על הנס המתמיד, המתחדש! וזה מחייב אותנו להתבונן ולהודות בהתחדשות גם על הניסים האחרים: על המשפחה, על הצאצאים, על הבריאות ועל הפרנסה!

(מעין השבוע, הובא בגיליון פרי עמלנו)

המקדש!" ותגובות, ומאמר מערכת נלהב. אולם ביום השלישי וביום הרביעי היתה הידיעה יורדת לתחתית העמוד, ביום החמישי מועברת לעמוד האחרון, ביום השביעי בעמוד הפנימי, ולמחרת ניתן היה למצאה בעמוד שלפני האחרון: "המנורה עדיין דולקת"... כמה מודים אנו לה' עם מציאת הזיווג, עם הנישואין ושבע הברכות, וכמה מתעממת ההודאה עם חלוף השנים - למרות שחובת הכרת הטוב רק מתעצמת, שהרי "מושיב יחידים ביתה" הוא מהניסים התדירים והמופלאים! כמה מודים אנו לה' עם הולדת ילד, וכמה מתפוגגת ההודאה

טעימה מגיליון 'לקראת שבת'

"יש לי הצעה בעבורך", אמר ר' מאיר המבורגר לערבי. "אני מוכן לקנות ממך מחצית מחלקך בעולם הבא - ובתמורה אוותר לך על כל סכום ההלוואה!" הערבי לא ידע את נפשו מרוב אושר...

העולם, אולי ואולי תהא בפיו עצה הוגנת בעבורו אשר יהא בה כדי להציל את ממונו...

רבי לייב, הקשיב לסיפורו של רבי מאיר ברוב קשב. לאחר שהרהר בדבר, הרגיע את רבי מאיר והורה לו בדיוק מה לעשות... כך, שעה קלה מאוחר יותר, עשה רבי מאיר את דרכו אל ביתו של הקאדי המוסלמי, וסיפר לו את הסיפור כולו, מראשיתו ועד סופו... "אין לי איך לעזור לך!" הבהיר הקאדי באדישות תוך שהוא מניד בראשו בצער מעושה, ואילו רבי מאיר - קם ממקומו והתכונן לעזוב את החדר, לא לפני שהשאיר אחריו צרור גדוש במצלצלים...

"לא! אינני לוקח בשום אופן!" נזעק הקאדי, אולם רבי מאיר עשה בדיוק כפי שהורה לו רבי לייב: הוא התעלם ממחאותיו של הקאדי ועזב את המקום במהירות, מותיר את הכסף מאחור... למותר לציין, כי בעל הבית לא יצא לרדוף אחריו ולהשיב לו את כספו...

מביתו של הקאדי, מיהר רבי מאיר והחיש פעמיו אל ביתו של שכנו הערבי, עמו פתח בשיחה כאילו לא אירע דבר... לפתע, בתוך כדי הדברים, הפטיר רבי מאיר ואמר לערבי: "ראה נא... ברור לי שלא גנבת את כספי מתוך רוע לב, אלא בשל מצוקה קשה... לכן, יש לי הצעה בעבורך: אני מוכן לקנות ממך מחצית מחלקך בעולם הבא - בתמורה לכל סכום ההלוואה! כך, מצפונך יהיה נקי, ואתה תדע שקיבלת את הכסף ביושר!"

לשמע ההצעה, לא ידע הערבי את נפשו מרוב אושר... וכי מה לו מחלקו לעולם הבא? העיקר שמאתיים וחמישים הנפוליונים ישארו בכיסו, וליהודי לא תהיה כל תביעה כלפיו! בו במקום נחתם איפוא שטר המכירה, כאשר שני הצדדים יוצאים מרוצים וטובי לב...

היה זה בירושלים של לפני כמאה שנה, כאשר בנקאי יהודי, בשם רבי מאיר המבורגר, העניק לשכנו הערבי הלוואה בסכום עתק של מאתיים וחמישים נפוליוני זהב.

למעשה, בין רבי מאיר ובין שכנו הערבי - היו זה מכבר יחסי כבוד ושכנות טובה, והוא אף רחש לו אמון רב על סמך נסיון העבר... ובכל זאת, כאשר הגיע השכן הפעם, וביקש את הסכום העצום, לו היה זקוק בדחיפות - היסס רבי מאיר. כיצד יוכל להפקיד סכום עתק שכזה בידו של הערבי, וזאת אפילו מבלי שיעמיד ערבים על הלוואתו?

מאידך, הרהר רבי מאיר בכך, שאילו יטיל צל של פקפוק בישרו של השכן - עלול הלה להפגע עד עמקי נשמתו, מה שעלול לסכן את יחסי השכנות הקרובים... הוא אף הזכיר לעצמו, כי עד כה - הלווה לא פעם כספים לשכנו, והלה תמיד פרע את הלוואותיו במועדן... אמנם לא היה מדובר בסכומים גבוהים כל כך, אך ככלות הכל: הלה הוכיח את יושרו ואת האמון שהוא ראוי לו...

כך, בסופו של דבר, הכריע הצד השני את הכף, ורבי מאיר שלשל את הסכום לידיו של הערבי, אשר התחייב להשיבו עוד באותו היום. אולם באותו היום, וגם למחרת - לא נראו פניו של הערבי, ואילו ביום השלישי, כאשר ניגש אליו רבי מאיר ובריר בעדינות מתי בכוונתו להשיב את החוב - התכחש הלה להלוואה כולה, וטען כי רבי מאיר בודאי חומד לו לצון... "מעולם לא לויתית ממך סכום שכזה!" טען הערבי הרמאי בלהט.

רבי מאיר, שפיקח היה, הבין מיד כי נפל בפת... מאחר ושטר לא נחתם, ועדים לא היו להלוואה - לא היתה לו כל דרך לתבוע את הערבי לדין, ועל כן, לא נותר לו כי אם למהר ולהחיש פעמיו אל ביתו של רבי לייב דיין, מתלמידי חכמיה הבולטים של ירושלים שבאותם הימים, אשר נודע בפקחותו הרבה ובהתמצאותו ברזי

אותך לגן עדן, משום שמכרת את חלקך ליהודי ואף חתמת על כך בשטר! דע לך, כי לא אסכים לעבור על בזיון שכזה לסדר היום... אם לא תסדר את הענין עוד היום, אגזור עליך חרם חמור!" הבהיר הקאדי בסבר פנים זועפות.

ובכן, כלום נותרה לערבי ברירה? בצער רב הוא נאלץ לשוב אל רבי מאיר, ולפרוע את ההלוואה כולה עד לפרוטה האחרונה - בכדי לקבל בחזרה את שטר המכירה...

(מתוך הספר 'ללמדך')

מספר ימים לאחר מכן, פגש רבי לייב כביכול 'במקרה' את הקאדי, וסיפר לו אודות המשך השתלשלות סיפורו של רבי מאיר הבנקאי... הוא אף ציין כי הערבי מכר בתמורה לסכום החוב מחצית מ'זכויותיו' בעולם הבא... ואילו הקאדי? הוא הבין בדיוק מה עליו לעשות... "אל דאגה! יהיה בסדר!" אמר, ועוד באותו היום הזעיק את השכן הערבי אל ביתו...

"חלום חלמתי" פתח הקאדי וסיפר מיד כאשר נכנס הערבי אל ביתו, "ובחלומי - הנה אתה מת, אולם בשמים מסרבים להכניס

סגולות וישועות

האור שמאיר בשיא החשכה: המעלה המיוחדת בנר חמישי של חנוכה

החשכה.

הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה דורש בלשון הגמ' (שבת לא.) "כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות, ומפתחות החיצונות לא מסרו לו, בהי עייל..." ונרמז בזאת על מי 'שלא מסרו לו מפתחות החיצוניות' - שגם בזמנים שמדליקים בהם על פתח ביתו מבחוץ עדיין אינו מתעורר, לרוב חסרון יראת שמים, אך ב'הי עייל' - לא בלשון תימה, אלא בניחותא, כי אכן בה"י עייל - בנר ה' יכול אף הוא להיכנס אל השער לה', לגודל קדושת אור נר החמישי.

(באר הפרשה)

צדיקי הדורות הפליגו במעלת 'נר חמישי', וביארו בזה, כי יום זה לעולם אינו יכול לחול בשב"ק (ואילו שאר ימות החנוכה יכולים להיות בשבת), והרי זה מורה על החשכות הגדולה שיש בו ביום, שהוא מרוחק ביותר מן הקדושה, וגם הוא בסוף החודש (כ"ט לחודש) במיעוט הלבנה, שאף זה מרמז על עובי החשכות בהעדר אור הלבנה לגמרי; ועוד, שישראל נמשלו ללבנה, וממילא 'מיעוט הלבנה' מורה על שפל המצב בתחתית - אמנם נר החנוכה מאיר אפילו את החושך הגדול ביותר, והרי זה מורה באצבע על גודל כח האור שיש ביום זה, שהרי בכוחו להאיר אפילו את עומק

יומא דהילולא

"בית המשפט!" הדהדה ההכרזה הקבועה. מיד אחריה צעד פנימה שופט בריטי קשוח פנים. "ברגע זה אפסו הסיכויים שלנו", לחש עורך הדין בפנים מאפירות באוזני הנאשם החרדי היושב לצדו...

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע

רק לפני כמה שנים זה היה, בשנת תרצ"ג, שנת עלייתו לשלטון של הצורר הנאצי לשלטון. הצהרותיו המחרידות של הקנצלר המטורף לא הותירו ספק על כוונותיו העתידיות. בתוך חודשים ספורים תתמלא ארץ ישראל בזרם של עולים מארצות אירופה, כך העריכו רבים. וכי מי ירצה להישאר לגור באירופה נתון לחסדי הצורר? סוחרי הנדל"ן הארצישראליים זיהו מהר את הפוטנציאל

שמעון טיקוצקי

מוטק'ה התבונן בדאגה בערימת הקלסרים שכבר הספיקה להתכסות בשכבת אבק דקיקה. מאות תכניות של דירות מוכנות, שרטוטים ומפרטים, הציצו לעברו מהערימה ופצעו את לבו. 'ולחשוב שרק לפני כמה שנים היית בטוח שכאן, כאן טמונה הבשורה הגדולה הבאה...' חלפה בו שוב המחשבה המייסרת.

העסקי שנקלע לפתחם.

מוטק'ה זוברמן [שם משפחה בדוי], חסיד גור שעלה ארצה מפולין והתיישב בתל אביב, איש נדל"ן ממולח היה, אחד מאלו שזיהו את ההזדמנות מבעוד מועד. הוא צפה כי הביקוש לדירות עומד לזנק בתוך תקופה קצרה ומיהר ליטול הלוואות בהיקפי ענק מבלי להתעמק יותר מדי בפרטי ההלוואות, הריביות והקנסות למיניהם. בכסף שלוהו רכש מוטק"ה קרקעות ובנה בניינים ודירות לרוב. נותר לו רק לצפות לזרם העולים העושה את דרכו ארצה, זה שיאכלס את הדירות ויחזיר את ההשקעה לבעליה בתוספת רווחים נכבדים.

אלא שתכניות לחוד והתגשמותם לחוד. התחזיות על עלייה יהודית מסיבית מארצות אירופה לא התממשו, למרבה הצער, לעולם. מדיניות 'הספר הלבן' הבריטי שהגבילה את העלייה ארצה, פרעות הערבים בשנות תרצ"ו-תרצ"ט, כל אלו הרפו את צעדיהם של יהודי אירופה ודיללו את העלייה היהודית לאחוזים מועטים. גם אותם אחוזים בודדים שהצליחו להימלט מאירופה הגיעו לכאן בעור שיניהם חסרי כסף ואמצעים. השלטון הנאצי מנע מהם להעלות את כספם ורכושם עמם. רכישת דירה הייתה מעל ומעבר ליכולתם.

הבניינים המבטיחים הפכו לבניי רפאים. מוטק'ה מיודענו מצא את עצמו טובע בחובות. בתחילה עוד הצליח לתמרן איכשהו, לזכות בעוד כמה קמצי מרווחי נשימה, אך עד מהרה החלו הבנקים לוחצים עליו בכל כוחם. מאדם רצוי ומבוקש במשרדי הבנקאים הפך ר' מרדכי לאדם 'מבוקש' אך לא בפן החיובי של המילה. הבנקים והנושים דלקו אחריו ביום ובלילה והריביות עליהם חתם ללא היסוס לפני שנים ספורות, בטוח שיעמוד בפירעונם בכבוד, הוסיפו לתפוח ולתפוח.

"הריבית אינה ישנה בלילה", אומר הפתגם, ומה הפלא שגם מוטק'ה אינו מצליח לעצום עין בלילות. עיגולי עייפות שחורים נקווים תחת עיניו, הופעתו החיצונית הופכת מרושלת וזרוקה, מתאימה את עצמה למעמדו החדש. בצר לו מנסה מוטק'ה להתפטר מקרקעותיו לטובת המרבה במחיר, אלא שחיש מתברר לו שחוסר הביקוש הוזיל את מחיר הקרקע לכדי מחצית מערכה. ובנייתם תיבת הדואר המסוגנת שלו מתמלאת במכתבי איומים ודרישות לסלק את חובותיו מיד. אזהרה אחרונה, התראה לפני משפט, זועקות לעברו אותיות אדומות מעוררות חלחלה.

עורך הדין התל אביבי מר גלעדי אליו פנה מוטק'ה, הבהיר לו עוד יותר את חומרת מצבו. "הבט", הצביע מר גלעדי על סעיף 'שולי' שנכתב באותיות קטנות בחוזה הבנקאי. "כתוב בפירוש כי במידה והחוב לא ישולם עד תאריך מסוים, יוכפל סכום החוב אוטומטית. בעוד כמה ימים אתה עומד להפוך לבעל חוב כפול ומכופל", בישר ללקוחו ההמום.

מוטק'ה הביט בחוזה כהוזה, לא היה לו מושג עד לרגע זה על קיומו של סעיף נורא כזה. אם יאשר בית המשפט לממש את הסעיף הזה, תהיה זו עבורו מכת מחץ. הוא בחיים לא יוכל

להחזיר סכומים דמיוניים כפולים ומכופלים שכאלו.

מה עושה חסיד שנקלע למצב כזה, ממחר אל רבו ומבקש את עצתו. אף מוטק'ה, כחסיד גור, ביקש לפנות אל רבו מרן בעל ה'אמרי אמת' מגור זי"ע, אלא שלרוע מזלו נמנעה ממנו גם הזכות הזו. מלחמת העולם השנייה פרצה בינתיים וניתקה את הקשר עם אירופה. לאיש לא היה מושג בימים אלו היכן נמצא הרבי וכיצד ניתן לפנות אליו.

המשפט הולך ומתקרב בצעדי ענק ומוטק'ה אינו יודע לשיט עצות לנפשו. אפילו חבריו הטובים בשטיבל כמעט אינם מסוגלים להישיר אליו מבט ולשוחח עמו על מצבו הסבוך. מוטב שלא להעמיק שיחה בנושא, כל מילה עלולה להוסיף כאב על כאבו, כך סבורים כולם. כולם, מלבד חלוונא החלבן.

חלוונא היה אחד מדמויותיה המוכרות של תל אביב, יהודי נלבב שספרי חסידות ומוסר שגורים בפיו. לפרנסתו היה מחלק חלב בשעות הבוקר. חלוונא הוא היחיד שלא היסס לשוחח עם מוטק'ה ולעודד את רוחו בתקופתו הקשה. מה אעשה, אין לי אל מי לפנות, תינה מוטק'ה באוזניו באחד הבקרים את צרתו הגדולה. "אם נבצר ממך לפנות אל רבך, לך אל הרבי מהוסיאטין", הציע לו חלוונא. "הרבי מהוסיאטין, נכדו של הרבי הקדוש רבי ישראל מרוזין זי"ע, ידוע כצדיק ואיש מופת. הוא בוודאי יושיע אותך מצרתך".

בחרדת קודש התייצב מוטק'ה על מפתן חדרו של הרבי הקדוש ר' ישראל, הושיט את הפתקה בה רשם את שמו ובקשתו וסיפר לרבי על מצבו הקשה. הרבי האזין לדבריו, תמך באצילות את מצחו בידו ושקע בשרעפי קודשו. "דע לך", פנה הרבי למוטק'ה, "בעוד כמה שבועות תתפרסם במערכת המשפט חוברת חוקים חדשה, אחד החוקים החדשים ימנע מהבנק להכפיל את החוב בדיוק במצב כמו שלך. אמור אפוא לעורך הדין שלך שינקוט בכל צעד שידחה את קיום המשפט בכמה שבועות עד כניסת החוק לתוקף".

חדור באמונת חכמים תמימה מיהר מוטק'ה למשרד עורכי הדין ושיתף את עורך דינו בתגלית המרעושה. עורך הדין החילוני הביט במרשו במבט מלגלג ופרץ בצחוק. "חוברת חוקים חדשה? מאיפה הבאת את השמועה הזו? לי לא ידוע מאומה על כך". מוטק'ה שתק. לא הייתה לו כל כוונה להתעמת עם עורך הדין הרחוק מעולמו כמטחווי קשת. "בכל זאת אני מבקש ממך לדחות את המשפט", הפטיר שוב ויצא מהמשרד.

לא עברו כמה ימים והוא הוזמן שוב למשרדו של עורך הדין. "רבך צדק", בישר לו מר גלעדי, "אבל רק חלקית", מיהר לצנן את התלהבותו. "זה עתה הופיעה חוברת חוקים חדשה בה מופיע החוק המדובר, אבל הבעיה היא", המשיך העו"ד, "שהחוק אינו חל רטרואקטיבית על הלוואות ישנות שכבר נלקחו. לך בכל מקרה החוק הזה כבר לא יעזור".

מוטק'ה מיהר לעלות אל הצדיק מהוסיאטין וליידע אותו בהתפתחות החדשה. הרבי לא נראה מופתע כלל. "אמור לעורך

הדין שישתדל לקבוע את המשפט ליום שישי, דווקא בערב שבת קודש, וגם אני בעזרת ה' אהיה שם". מוטלה נדהם לרגע. לא היה לו ספק שלא הבין נכון. "מה, הרבי בכבודו ובעצמו יטרח ויבוא לבית המשפט?"

"נו", ענה הרבי סתומות, "כבר אמרתי שגם אני אהיה שם".

"אני לא מבין", התקשחו גבותיו של עורך הדין כשמע את ההנחיות החדשות מפי לקוחו. "מה זאת אומרת 'גם הרבי יהיה שם'? בשביל מה זקוקים אנו לעזרתו של הרבי שלך, במה הוא יתרום לנו בנוכחותו? האם הוא למד אי פעם משפטים? ובכלל", הנמיך עורך הדין את קולו, "אתה יהודי חרדי, מדוע לך להתעקש לקיים את המשפט ביום שישי? הרי ביני ובינך, די ברור שהסיכויים שלך לנצח את התביעה אינם גבוהים, האם באמת רוצה אתה לקבל את השבת שעות ספורות אחרי שתצא חייב במשפט במצב רוח נורא שכזה?"

"מר גלעדי", מחה מוטק'ה בתוקף על הדברים, "אתה פשוט לא מבין. הרבי מהוסיאטין אינו אדם רגיל, שיקוליו אינם שיקולי בני אנוש פשוטים. אם הוא הורה כך עלינו לבצע את הוראתו ללא עוררין". בחוסר חשק מופגן שלח עורך הדין את ה'מתמחה' שלו לבית המשפט לקבוע את המשפט ליום שישי.

אולם בית המשפט המנדטורי בתל אביב התמלא. 'בית המשפט', הדהדה ההכרזה הקבועה. מיד אחריה צעד פנימה בפסיעות מדודות שופט בריטי קשוח פנים. "ברגע זה אפסו הסיכויים שלנו", לחש עורך הדין בפנים מאפירות באוזני הנאשם החרדי היושב לצדו. "השופט הזה ידוע כשונא יהודים מושבע, על אחת כמה וכמה יהודים שומרי תורה ומצוות. תתכונן לתבוסה מוחצת", לחש שוב עורך הדין למען הסר כל ספק. "עם שופט כזה הבנקים עומדים לנצח אותנו ובגדול".

לבו של מוטק'ה הלם בקצב מהיר, זיעה קרה ניגרה ממצחו. מדי כמה רגעים הפנה את ראשו לאחור לעבר הדלת, סקרן לראות האם הרבי מהוסיאטין אכן מופיע כהבטחתו. אך הוא התאכזב, דמותו של הצדיק לא הופיעה בפתח. תקוותו של מוטק'ה התפוגגה לה לאיטה. למרות הכול הוא לא התיימש מן הרחמים. השופט עטה את משקפי הקריאה, הפנה סדרת שאלות נוקבות לשני הצדדים וחקר אותם היטב. התהליך השגרתי הגיע לקיצו, כעת הגיעה שעת הכרעת הדין. המתח באולם גבר, עיני כולם ציפו למוצא פי השופט, ששקע לפתע בהרהורים. מדי פעם הרים את ראשו, סקר את האולם ושוב שקע במחשבות.

"תגיד", פנה פתאום השופט אל הנאשם בשאלה שלא מן העניין. "אתה יהודי שומר תורה ומצוות, הלא כן?" מוטק'ה הנהן

בראשו בפליאה. "בעוד שעות ספורות עומדת השבת שלכם להיכנס, המשיך השופט. לא נראה לי שהיית רוצה להיכנס אל השבת, יום המנוחה, באווירת נכאים לאחר מפלה מוחצת והררי חובות אינסופיים. ואתה יודע מה", מר זוברמן, "אני לא יהיה זה שיקלקל את מצב הרוח שלך, לפיכך ממליץ אני לבנקים לבוא לקראתך, להציע לך פריסת חובות בהתאם ליכולתך. ובנוגע לסעיף הכפלת החוב, נכון שהחוק החדש אינו חל למפרע, אך במקרה שלך בהתחשב בנסיבות ובתנודות העולמיות, דורש אני להחיל את החוק רטרואקטיבית. כתחליף אקנוס אותך בחמישים לירות עונש על אי עמידתך בתשלום החוב בזמנו".

נקישת הפטיש הרועמת בישרה על סיום המשפט, ומוטק'ה חש כמי שניעור באחת מחלום מתוק. בתחזיתו האופטימיות ביותר לא האמין שכך יסתיים לו המשפט. גזר הדין המומתק יאפשר לו בעזרת ה' להתאושש להשיב את חובותיו טיפין טיפין ולשקם את מצבו.

בזווית העין הבחין מוטק'ה כי השופט חמור הסבר מסמן לעורך דינו מר גלעדי להיכנס לחדרו. עורך הדין צעד מופתע בעקבות השופט, מנסה להבין במה מדובר.

"אם סבור אתה שהמלצותיך המשפטיות הן ששכנעו אותי להקל בעונשו של מרשך", פנה אליו השופט לאחר שהגיף את הדלת, "אזי טעות גדולה בידך. לא מיניה ולא מקצתיה. אך שאלה לי אליך, מר גלעדי, האם גם אתה הבחנת ביהודי הישיש הדור הצורה שעמד מולי לאורך כל הדיון המשפטי?"

מבט המום התפשט על פני עורך הדין. "לא, כבוד השופט. איני לי מושג על מה אתה מדבר".

"מוזר, מוזר מאוד", מלמל השופט לעצמו. כעבור כמה רגעים המשיך וסיפר: "מיד כשנפתח הדיון הבחנתי ביהודי ישיש בעל הדרת פנים מרשימה, זקנו צחור ועיניו נוקבות. האיש עמד מולי ולחש ללא הרף. שבת, שבת... הבטתי לעברו וניסיתי להבין אם מדובר במציאות או בחלום. הבנתי כי הוא דורש ממני להקל בעונשו של מר זוברמן וכך עשיתי. ואכן מיד לאחר מתן פסק הדין המקל פרח לה הדמות ונעלמה. שמא תוכל להסביר לי מה קרה כאן? מי הוא אותו יהודי מסתורי?"

את הסיפור המופלא הזה סיפר במקלות עם כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'עקבי אבירים' מסדיגורה זי"ע במעמד ה'לחיים טיש' לאחר הדלקת נר חמישי של חנוכה אור לכ"ט בכסלו תש"מ, יומא דהילולא של ש"ב הרבי הקדוש רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע. והוא הוסיף כי שמע את הסיפור מפי בעל המעשה ר' מוטק'ה בעצמו, ששהה בערוב ימיו ב'מושב הזקנים' בקריית ויזניץ בבני ברק, שם היה מספר את המעשה הזה בהתרגשות באוזני כל מי שמוכן היה לשמוע.

מקור: 'אמרו צדיק', תולדות צדיקי בית הוסיאטין מאת ידידנו המרצה הדגול הרה"ח ר' מאיר צבי גרוזמן שליט"א, תל אביב.

האם מותר לספר לראש ישיבה שאחד מתלמידיו רצה לעבור לישיבה אחרת?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

בידו מסיבות שונות, כתב בבאר מים חיים שאין לבני העיר האחרת לגלות דבר זה לאחד מבני העיר הראשונה, ואף אם כבר התגלה הדבר בפני רבים, משום שכל אחד מאנשי העיר הראשונה יתרעם על דבר זה, כיון שאין זה כבוד להם שרבים רצה לעזובם, וזה נקרא רכילות".

ודוגמה נוספת, אקטואלית ונפוצה מאוד: "וכן בחור ישיבה שרצה לעבור לישיבה אחרת [מחמת חסרונות שיש בראשונה] ולא התקבל, יש שכתב (שו"ת לחפץ בחיים ח"א סי' לז) שיש בזה משום רכילות על הישיבה הראשונה שרצה לעבור ממנה, ועל כן אסור לספר זאת לראש הישיבה של הישיבה הראשונה [אם יתרעם עליו, וכן לבחורים שבה שיתרעמו עליו], אפילו אם הדבר ידוע בישיבה הראשונה".

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי (כלל ב סעיף ג) מכריע ה'חפץ חיים' כפי הדעות הסוברות שאיסור רכילות קיים גם כאשר הדברים כבר נאמרו 'באפי תלתא' ויש להם פרסום. ובהמשך דבריו מביא דוגמאות מעשיות הנובעות מהכרעה זו: "ולפי זה, אם שותף אחד רצה להסתלק בנדון העסק שלו משותפו, כי חשב שאחרים ישתתפו עמו, ולבסוף לא עלתה בידו (וכן בכהאי גוונא חתן מהשידוך שלו), אסור לגלות דבר זה להשותף הראשון שלו, אף דכבר נשמע דבר זה באפי תלתא או יותר... דוודאי ינקוט ליה בלבו על שותפו על דבר זה שרצה להסתלק מאתו...".

ב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו' מביאים לכך דוגמאות נוספות מחיי היום יום: "וכן לגבי רב שרצה לעבור לעיר אחרת ולא עלתה

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

השאלה היחידה של רבי שמעון משה דיסקין למבחן קבלה לישיבה

פסחים כד

משום ערלה

אמר רשב"ג שאין צורך לסמן את אילנות הערלה? אלא בהכרח שמותר לברך ברכת האילנות על עץ ערלה!..."
הגרש"מ דיסקין זצ"ל חיך חיוך גדול, הנהן בראשו והמבחן הסתיים. פנחס כהן התקבל מיד לישיבה.
את הראיה הזאת, להתיר לברך על פירות ערלה מהסוגיה של "צנועין", כבר כתב, שנים קודם לכן, הגאון מטשעבין זצ"ל, ובספר "הליכות שלמה" מסופר על מרן הגרש"ז אורבך זצ"ל שפעם שוחחו עימו על גדלותם של גדולי התורה בדורות הקודמים, שהביאו ראיות מכל רחבי הש"ס לסוגיות ונושאים שאינם קשורים לכאורה, הגיב הגרש"ז אורבך ואמר: "גם אנחנו הכרנו יהודי שכזה, שהביא תמיד ראיות מכל הש"ס כולו, לנושאים שלא היו נראים כלל וכלל קשורים, הלא הוא הגאון מטשעבין זצ"ל", ואז הביא הגרש"ז את הראיה הזאת, שהביא ה"טשעבינער רב" לנושא ברכת האילנות על פירות ערלה, מסוגיה בפרק "מרובה"...

(הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א)

לעומת זאת הגרא"ל שטינמן אמר שיש לחלק, שאדם שיאכל מפירות העץ הרי הוא לוקח או מקבל משהו ששייך לבעל העץ, ולכן מוטלת האחריות על בעל העץ, אילולא הלעיטהו לרשע ולכן על בעל העץ להזהיר. אבל המברך על אילנו של חברו, לא לקח ממנו ולא קיבל ממנו דבר, ואם כן אין חיוב בזה לבעל העץ להזהיר את המברך יותר מכל יהודי אחר.

(כאיל תערוג)

בחור טברייני היגיע לשיבת קול תורה כדי להיבחן ולהיכנס לשיעור א'. כמובן שהוא התכונן רבות, ולמד היטב את פרק "מרובה", פרק העוסק בסוגיות למדניות של גניבה וגזילה, ייאוש ושינוי רשות, עדות ועוד. הבחור הצעיר שינן לעצמו את כל ה"קצות החושן" ו"נתיבות המשפט" על הסוגיות, כולל את ה"קובץ שיעורים" ו"שיעורי רבי שמואל", שהרי הולך לעבור הוא מבחן על פרק כה מסובך.

הוא ישב בחדר הרבנים בישיבה, ולחדר נכנס בסערה הגאון המופלא רבי שמעון משה דיסקין זצ"ל. "איזה פרק למדתם?" התעניין הגרש"מ דיסקין.

פרק מרובה, השיב הבחור. "תן לי הוכחה מהפרק שלמדת, שמותר לברך את ברכת האילנות על פירות ערלה", אמר הגרש"מ דיסקין, "אני נותן לך כמה דקות לחשוב. אני צריך להתקשר למישהו ומיד אני חוזר, כדי לשמוע מה יש לך לומר..."

שלוש דקות תמימות היו לידידי פנחס כהן (כיום אברך כולל תלמיד חכם, המתגורר בבני ברק) ובסיומם, כשהרב דיסקין נכנס שוב לחדר, היתה לו תשובה מרתקת: "הגמרא אומרת שה"צנועין" היו נוהגים לסמן את אילנות הערלה שלהם, כדי שאם יבואו גנבים וירצו לגנוב את הפירות, שיידעו הם שמדובר בפירות ערלה ושלא יאכלו אותם באיסור. לעומת מנהגם, סבר רבי שמעון בן גמליאל שאנו לא צריכים לדאוג לגנבים הרשעים, כיון ש"הלעיטהו לרשע וימות". אך אם אסור לברך את ברכת האילנות על פירות ערלה, יתכן מאד שיעמדו אנשים טובים ליד האילנות, מבלי לגנוב אותם או להזיק להם, ויברכו על פירות הערלה את הברכה. אם כן, מדוע

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מדוע אסור לעסוק במסחר בחול המועד?

Yonatan Sindel Flash90

זה מוטלת האחריות על כתפי המשלח, והוא טרוד, ולעיתים גם שרוי בצער. ואף סחורה שכבר שולם עליה מראש, אסור לקבלה בימי חול המועד, אם אין בכך משום 'דבר האבד'. ואף סידור בית העסק - כגון מיון סחורה, ספירת מלאי, או סידור הסחורה במדפים - אסור בחול המועד, מפני הטירחה שבדבר.

[שו"ע תקלט, א, משנ"ב א רג, וביה"ל ד"ה בין; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 3 ור]

העיסוק במסחר אסור בחול המועד, גם כשאנו כרוך בעשיית מלאכה האסורה בחול המועד. וטעם האיסור, מפני שעיסוק זה כרוך בטירחה רבה, וכן בצער הנגרם לעיתים בשל רכישת סחורה במחיר יקר מדי, או מכירתה במחיל זול מדי, וכדומה; ודברים אלו, מונעים את האדם מלעסוק בשמחת החג, ובלימוד התורה בחג, אשר הם המטרה העיקרית של ימי חול המועד.

ואף עשיית מסחר על ידי שליח גוי - אסורה, כיון שגם באופן

באיזה מקרה צריך להרבות בהוצאות שמחת החג יותר מהמתוכנן?

מאיסורי המלאכות, (ראה שולחן ערוך לעיל סימן שכג, וסימן תקיז); ובנוסף, המסחר בבית, בצינעה, אינו כרוך בטירחה רבה כל כך כמו המסחר הרגיל.

אחד המקרים בהם התירו מסחר בצינעה, הוא במקרה שהזדמנה בחול המועד אפשרות לרווח לא שיגרת; ובאופן זה, עליו להרבות בהוצאות שמחת החג יותר מהמתוכנן, על חשבון חלק (לפחות) מהרווח שהזדמן לו.

[שו"ע תקלט, א, משנ"ב ה-ו, ושעה"צ ז; ביאורים ומוספים דרשו, 6]

בהמשך לאמור: בשונה מיתר איסורי חול המועד, באיסור המסחר בחול המועד הקלו חכמינו ז"ל, והתירו, בתנאים מסוימים, לעשותו בצינעה, דהיינו בבית פרטי, ולא בחנות, או ברחובה של עיר. וכמובן, ההיתר הוא רק כשהמסחר אינו כרוך בעשיית מלאכה האסורה בחול המועד.

הסיבה שהקלו באיסור המסחר היא, משום שאין בו אלא טירחה ולא מלאכה, ואף בשבת וביום טוב איסור זה קל יותר

האם מותר להגיש תביעה לבית הדין בימי חול המועד?

אולם, בכל מקרה שהגשת התביעה כרוכה בעשיית מלאכה האסורה בחול המועד, כגון כתיבה - אסור לעשות כן אלא כשמדובר בכסף הנצרך לחג, או ב'דבר האבד', וכגון שאם לא יתבע את ההלוואה בחג, לא תהיה לו הזדמנות נוספת לעשות זאת. וכן מותר להתדיין בבית הדין בימי חול המועד על תביעות ממוניות אחרות, אם שני הצדדים מסכימים לכך; וראה במקורות.

[שו"ע תקלט, ב-ג, ומשנ"ב ז, ח ריב; וראה שעה"צ יג-יד; ביאורים ומוספים דרשו, 8-9; וראה שו"ע ח"מ ה, ב]

מותר לפרוע הלוואה בחול המועד, ומותר למלווה לכתוב שובר על הפרעון. וכמו כן, במקרה שהלוואה מסרב לפרוע את ההלוואה, מותר למלווה להגיש תביעה לבית הדין בחול המועד, ומותר לבית הדין לקיים את הדיון בחול המועד.

ובמקרה בו מותר לפנות לערכאות (בתי המשפט של המדינה), כגון שתבע את הלווה בבית דין של ישראל ולא נענה להזמנתם לבוא ולדון בפניהם, מותר לפנות אליהן בחול המועד.

* העושה בחול המועד מלאכה אסורה, או פעולה שיש בה טירחה ולכן אסורה למרות שאין בה מלאכה - בית הדין קונסים אותו בהפקרת התוצר, או הרווח, של המלאכה או הטירחה. קנס זה, הוא רק לעושה המלאכה עצמו, ולא ליורשיו; ולכן, אם מת בטרם הפקירו את מלאכתו, הריהי שייכת ליורשיו, ובית הדין לא מפקירים אותה.

* ישראל שעשה מלאכה בשבת - אסור ליהנות ממנה בשבת, ויש אומרים שכך הדין גם בנוגע למלאכה האסורה בחול המועד - שאסור ליהנות ממלאכה שנעשתה בו באיסור, עד למוצאי החג.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מדוע אסור לייצר גבינה בשבת?

מגוש אחד טבעי, האיסור הוא רק מדרבנן, כנ"ל. ואף ביום טוב - למרות שמלאכת 'אוכל נפש' מותרת, אין היתר לייצר גבינה, מהטעם הנ"ל, שנראה כאילו מייצר גבינה לצורך ימות החול. ולדעת הרמ"א, שכל מלאכת אוכל נפש שניתן לעשותה בערב יום טוב אסורה, כל שכן שיש לאסור ייצור גבינה, ובמיוחד בסוגי גבינה שככל שהם ישנים יותר הם משובחים יותר. [שו"ע תקי, ה, ומשנ"ב כא; ביאורים ומוספים דרשו, 30]

ייצור גבינה, אסור בשבת משום מלאכת 'בונה'. יש שפירשו, שהאיסור הוא רק כאשר יוצר צורה מסוימת של גבינה, אך כאשר אינו יוצר צורה מסוימת, האיסור הוא רק מדרבנן, משום 'עובדין דחול', כיון שבדרך כלל מייצרים גבינה בפעם אחת למשך תקופה ארוכה, ולא רק לצורך אכילה מיידית, ונראה הדבר כאילו מייצר גבינה לצורך ימות החול. ויש שפירשו, שאיסור בונה הוא רק בקיבוץ פתיתי הגבינה והפיכתם לגוש אחד, אך בייצור גבינה

הלוח היומי

כ"ט בכסלו | הרה"ק רבי ישראל ב"ר מרדכי שרגא פייבוש מהוסיאטין

יארצייט:

תנ"ח: הגאון רבי חזקיה ב"ר דוד דיסילווה בעל 'פרי חדש'
תקס"ד: הרה"ק רבי גדליה ב"ר יצחק מליניץ בעל 'תשואות חן'
תרס"ו: הגאון רבי שלמה ב"ר ישראל משה הכהן מווילנא בעל 'חשק שלמה'
תש"ט: הרה"ק רבי ישראל ב"ר מרדכי שרגא פייבוש מהוסיאטין
תשי"ד: הגאון רבי שלמה דוד ב"ר בן ציון כהנא מוורשא
תשל"ה: הגאון רבי שלמה זלמן ב"ר מנחם יעקב זלזניק ר"י עץ חיים

היד ה' תקצר?

הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ אמר:

יסוד מצות חנוכה לחזק את הבטחון בהשי"ת ויתבונן איך שמסר רבים ביד מעטים וגיבורים ביד חלשים ויראה שאין מעצור לה' להושיע בין רב למעט. ואל יאמר אין בי תורה ומצוה ואיך אייחל לתשועת ה', כי זהו דברי היצר הרע להטותו ממדת הבטחון, רק יזכור כי השי"ת טוב ומטיב לרעים ולטובים ולא יכלמו לנצח כל החוסים בו.

(איילה שלוחה - מקץ)

נשתדל להתחזק בבטחון בהשי"ת שהרי אין מעצור בעדו מלהושיע את האדם בכל מצב שהוא נמצא, גם כאשר הישועה נראית רחוקה.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il